

Proč lidem v Česku nevadí šedá ekonomika

 zvedavec.news/komentare/2024/09/10224-proc-lidem-v-cesku-nevadi-seda-ekonomika.htm

Richard Gilík

16.9.2024 Komentáře Témata: Česká republika, Ekonomika 1032 slov

Objem financí, který se „ztrácí“ v šedé ekonomice je obrovský – loni u nás překročil 1 bilion korun. Avšak pro člověka, který padá na sociální dno, se šedá sféra může stát poslední záchranou. A v mnoha případech může být užitečná i pro společnost.

Určitě jste již slyšeli podobné argumenty: Vyhýbáte-li se placení daní, získáváte pro sebe výhody na úkor druhých. Takové jednání je nepoctivé, sobecké a svědčí o nízké úrovni morálky ve společnosti. Poctiví živnostníci a řemeslníci pak nemohou konkurovat těm nepoctivým a krachují. Tato slova jsou namířena vůči těm, kdo se nějakým způsobem podílejí na šedé ekonomice. Mají pravdu? Ne tak úplně. Znamé rčení, že šedá je teorie a zelený strom života, totiž platí i pro šedou ekonomiku. To, co je teoreticky škodlivé a šedé, může být v praxi často užitečné a „zelené“.

14 procent a jeden bilion korun v odstínech šedé

Existuje alespoň padesát, ne-li více „odstínů šedi“, tedy ekonomických vztahů, které porušují morální nebo obchodní normy. Tyto činnosti bývají těžko postižitelné a často se nacházejí spíš na hranici zákona. Budeme zde hovořit především o daňových únicích a práci na černo.

Loni proběhla médii zpráva o studii *Informal Economy in Czech Republic 2023*, kterou si nechala vypracovat karetní společnost Visa. Studie ukázala, že šedá ekonomika ubírá českému hospodářství téměř 14 procent jeho výkonu a překročila 1 bilion korun V podílu šedé ekonomiky se ale Česko umísťuje pod

evropským průměrem, který činí 17%. Ve světovém srovnání by ČR dopadla ještě mnohem lépe. Šedá ekonomika v Česku kvete hlavně v průmyslu, stavebnictví, obchodu a pohostinství.

Proč u nás lidé tolerují šedou ekonomiku

Důvody, proč lidé šedou ekonomiku v široké míře tolerují, mají často racionální jádro. Hlavní argumenty by se daly shrnout takto:

- Šedá ekonomika u nás roste spolu s tím, jak stát vybírá stále víc na daních, aby to posléze přerozdělil a „projedlo“ se to. Ti, co musí takto platit, často nesmyslně, se tomu pochopitelně snaží vyhnout. Míra zdanění je neadekvátně vysoká. Jednou vydělané peníze se daní při výplatě, poté při nákupu zboží, dále zde máme spotřební daň a další poplatky.

- Občan má oprávněný pocit, že za své platby získává od státu jen nekvalitní služby. A demografická prognóza vypadá ještě neutěšeněji. Na stáří se dost možná nedočká důchodu nebo jen minimálního. Lékařská péče bude stále nedostupnější. Přidám svou drobnou zkušenost. Po návratu z delšího pobytu v zahraničí jsem dlouho nemohl nalézt obvodního lékaře ani zubaře, kteří by mě přijali do své evidence. Lékaře jsem nakonec sehnal v nejbližším krajském městě po známosti, zubní péči na předražené soukromé klinice. Již dnes stomatologové přecházejí na soukromé platby. Zním ale lidi, kteří jsou ze zubní péče zcela vyloučeni nebo si jezdí spravit zuby do Polska.

Tristní je i vymahatelnost práva, kterou mi stát není schopen zajistit. A tak by se dalo pokračovat.

A konečně, i když by stát vybral na daních sebevíc, vše tak nějak skončí v bezedné díře státního rozpočtu, přičemž státní dluh stále bude růst.

- Přerozdělování peněz z daní může být vnímáno jako nespravedlivé. Například mladí, kteří nemají šanci získat vlastní bydlení, nemusí být ochotní ze svých daní dotovat příspěvek na udržování nemovitosti důchodcům, kteří své bydlení mají.
- Velké peníze se ztrácejí jinde: v korupci, v „kreativním“ účetnictví velkých korporací, které se vyhýbají placení daní, přesuny firem do daňových rájů apod. Jaký smysl pak má pozastavovat se nad tím, že si něco odkloní i drobný živnostník, který se nachází v daleko horší existenční situaci? Trochu mi to připomíná argument, s nímž jsem se opakovaně setkal u voličů A. Babiše: „My víme, že krade, ale na rozdíl od jiných zlodějů, kteří myslí jen na sebe, on z toho nakradeného aspoň něco dává obyčejným lidem.“
- Šedá ekonomika často zachraňuje situaci. Drobní živnostníci obvykle nestojí před volbou, jestli se rozhodnout pro řádný odvod daní, nebo budou podnikat v šedé zóně. Namísto toho jsou nuceni volit mezi tím, že nebudou řádně odvádět daně, nebo zkrachují. Fakt, že velké procento pohostinství jede v šedé sféře, je veřejným tajemstvím.

Mnohé obchody by se bez šedé ekonomiky vůbec neuskutečnily. A zisky z nich dále protékají ekonomikou. K šedé ekonomice patří i to, když si od sousedky na vesnici koupíte vejce nebo vám Venca odvedle poseče trávu a vy mu za to dáte na pivo. Spousta drobných prací jako hlídání dětí, doučování či donáška nákupu by nebyla vykonána už jen proto, že by účastníkům nestála za to papírování.

Především však šedá ekonomika představuje jediný způsob jak přežít pro statisíce těch, kdo byli postiženi exekucí. Anebo pro ty, kterým exekutor teprve dýchá na záda.

Zóna poslední záchrany

Domnívám se, že mnoho lidí se nachází v situaci, kdy působení v šedé zóně opravdu představuje objektivně nejlepší volbu, a to nejen pro ně samotné, ale i z hlediska přínosu pro společnost.

Prospěju státu více tím, že budu pobírat dávky na ÚP, nebo když přijmu pro sebe jedinou dostupnou práci a půjdu točit pivo do místní hospody, kde budu větší část mzdy dostávat na ruku? Nebo jestliže jsem se dostal do exekuce a vím-li, že z nezabaveného mzdového minima nevyžiju, kde jinde si mohu přivydělat, aniž bych kradl, než že půjdu dělat na černo?

Jinak samozřejmě platí, že za normálních podmínek by každý měl jednat poctivě a všechny daně řádně platit. Problém šedé ekonomiky spočívá v tom, že ekonomické podmínky, v nichž člověk žije, až příliš často nejsou standardní, a tak na ně reaguje třeba právě tím, že vstoupí do šedé zóny. Tuto souvislost dosvědčuje i fakt, že čím je stát vyspělejší a lépe funguje, tím méně se v něm šedé ekonomice daří. Šedá ekonomika kompenzuje nedostatky „bílé“ ekonomiky, ale začne-li ta „bílá“ řádně fungovat, pak už není té šedé zapotřebí. Takže skutečnost, že je u nás poměr šedé ekonomiky ve srovnání s jinými státy docela nízký, je vlastně dobrou zprávou o fungování našeho státu.

Známka 1.5 (hodnotilo 36)

Oznámkujte kvalitu článku jako ve škole
(1-výborný, 5-hrozný)

1 2 3 4 5

Diskuze

5 příspěvků
(5 nových)

odeslat jako odkaz

odeslat text článku

vytisknout

uložit jako PDF